

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ СТВОРЕННЮ ОРНАМЕНТАЛЬНИХ КОМПОЗИЦІЙ ЗАСОБАМИ ДАРІВ Ф. ФРЕБЕЛЯ

Боярчук С. І.

*викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
м. Луцьк, Україна*

Оновлення, реформування та удосконалення системи дошкільної освіти, наповнення її змісту новими смислами, зумовлює пошук та актуалізує необхідність вивчення історичної спадщини та наповнення новим сенсом ідей педагогів минулого. Серед різноманітних інноваційних концепцій, які поширені в сучасній освітній практиці дошкільця, найбільш виразною і цілісною є педагогіка Фрідріха Фребеля і наш науковий інтерес пов'язаний з вивченням можливостей залучення потенціалу універсальних ідей німецького педагога в освітній процес сучасного закладу дошкільної освіти. Педагогічний пошук шляхів розкриття закономірностей буття привів Ф. Фребеля до ігрової розвивальної методології, що ґрунтується на використанні спеціальних інструментів – конструкторів.

Інтеграція педагогічних ідей Ф. Фребеля в освітній процес сучасного закладу дошкільної освіти відкриває нові можливості застосування дидактичного нору, створює умови для організації індивідуальної, колективної форм роботи, спільної взаємодії вихователя та дітей, зокрема в просторі декоративної діяльності.

У працях Батухтіної, О. Дронової, Т. Побережникової, О. Поліщук зазначається, що головний модуль у декоративній діяльності дітей дошкільного віку становить робота з орнаментом [5, с. 282]. Орнамент – візерунок, утворений ритмічною впорядкованістю елементів. В основі елемента проглядається форма, яка нуває значення символу [5, с. 72]. За способом побудови орнаменти поділяються на: стрічкові (фризи); центричні (розеткові, вписані в коло); сітчасті. Декоративна композиція підпорядкована певним композиційним закономірностям, дотримання яких є обов'язковою умовою. [5, с. 74]

Експериментальні дослідження Н. П. Сакуліної, В. П. Котляра, Г. О. Підкурғанної, Т. С. Комарової, Т. Г. Казакової свідчать про те, що в умовах цілеспрямованого навчання дітям дошкільного віку дітям доступні такі засоби композиційної виразності як ритмічна організація елементів композиції; вибір формату зображувального поля; передача

симетрії. Загалом композиція (від лат. *compositio* – твір, складання, розміщення) розглядається як спосіб організації художнього твору, завдяки якому встановлюються закономірні, узгоджені відношення між площиною та зображенням [5, с. 43]

«Дари Ф. Фребеля» є універсальним, мобільним дидактичним матеріалом, що дозволяє створювати, видозмінювати, коректувати композицію за потреби та бажанням дитини. Унікальність дидактичного матеріалу полягає в тому, що діти створюють «форми краси» з тривимірних (дар 3, 4, 5, 6), та двовимірних елементів (дар 7), навчаються зображувати витончені форми, викладати різні візерунки (близьк 80), не руйнуючи їх, а тільки надаючи їм різних положень для отримання нових зображень [7, с. 47].

Отож, варт зазначити, що значне місце в заняттях з дарами Ф. Фребель відводить прийому «перебудування» («видозміни»), який полягає в переміщенні фігур у межах побудованої конструкції з метою отримання моделі іншого предмета тог ж самого, але з іншими властивостями, і позначає це поняттям «трансформація». Особлив широк цей прийом застосовується у створенні «форм краси», які педагог рекомендував будувати за принципом розташування елементів навкол уявного центру і їх переміщення здійснювати по колу [7, с. 71]. Для дотримання дітьми дошкільного віку симетрії, відстані, форми під час руху фігур, полегшення переміщення фігур, починаючи з четвертог дару, Ф. Фребель радить це робити на площинній поверхні (дошка, папір), розкреслений на квадрати.

На цінності декоративної діяльності наголошували Л. Скиданова, Л. Сірченк і на нашу думку неоціненими у роботі є дидактичний матеріал «Дари Ф. Фребеля», за допомогою якого дітям дошкільного віку опановують ритм як головну складову будь-якої орнаментальної композиції, закономірності чергування мотивів, фігур та інтервалів між ними, композиційні закони (цілісності, виразності, креативності), особливості заповнення поверхні (ритмічна організація зображення способом повторення й групування елементів, близьких за формою, кольором, розміром). Ритм увиразнює декоративну композицію і як один з важливих засобів приведення різних форм до єдності, упорядкування їх на площині являє собою повторення елементів, об'єднаних подібними ознаками [2, с. 9].

Варт зазначити, що дотримання у створенні орнаментальних композицій принципу поступового переходу від застосування об'ємних елементів (геометричних тіл) до площинних (геометричних форм), які є похідними від поверхні перших шести дарів, сприяє формуванню у дітей уявлень про багатоваріантність способів композиції та в подальшому позитивн вплине на розвиток композиційного самовираження в декоративному малюванні. З метою формування у дітей дошкільного

віку уміння складати візерунки за законами орнаментального ритму, знаходження злагодженого колористичного рішення можна запропонувати дітям вправи з дарами 7, 10, 8. Таким чином, використовуючи «Дари Ф. Фребеля», вихователь ознайомлює дітей з різними принципами ритмічної побудови елементів – повторення, чергування за кольорами, формами (об'ємними: куб, цеглинка, брусок, призма; площинними: круг, квадрат, ромб, трикутник).

Ігри і вправи з дарами 7, 8, 10, спрямовані на розрізнення і називання хроматичних кольорів (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, синій) та ахроматичних (чорний, білий), допомагають дітям зрозуміти виражальні можливості кольору, особливості створення колористичного ритму. Під час роботи з «Кольоровими площинними геометричними фігурами» (дар 7) діти на основі сполучення кількох геометричних елементів-символів утворюють розетки, зірки та інші елементи орнаменту, оволодівають комбінаторними уміннями та навичками.

Також ми вважаємо, що під час роботи з дарами 4, 5, 6, 7, 10 в основу композиції закладаються різні види симетрії: дзеркальна симетрія, по вертикалі, горизонталі діагоналі [1]. Симетрія – означає гармонію, пропорційність. Симетрія в композиціях дітей част носить «дзеркальний» характер, тобт дитина, щоб урівноважити зображення використовує саме дзеркальну симетрію як у передаванні кольору, так і у передаванні форми, використовуючи однакові елементи. Таким чином, робота з «Дарами Ф. Фребеля», організована педагогом в період дошкільної зезпечує сприятливі умови для успішності дитини в мистецькій діяльності.

Отже, видатний німецький педагог Фрідріх Фребель увійшов в історію як розробник власної оригінальної педагогічної системи, його ідеї є актуальними в сучасній дошкільній освіті, оскільки містять потенційні можливості для розвитку декоративної діяльності дітей дошкільного віку.

Література:

1. Багрій Д. С., Свята М. В., Марущак О. В. Теоретичні та технічні аспекти виконання робочих рисунків орнаменту у професійній підготовці майбутніх педагогів середньої та професійної освіти, фахівців образотворчого і декоративного мистецтва. URL: <https://library.vspu.net>
2. Гулей О. В. Декоративно-прикладне мистецтво: Навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. 152 с.
3. Анісімова О., Ковальчук А. Педагогічні погляди Ф.Фребеля у практиці роботи сучасного дитсадка. *Дошкільне виховання*. 2017. № 9. С. 22-24.

4. Бубін А.О. Педагогічна концепція Фрідріха Фребеля. II Всеукраїнська науково-практична конференція: *«Актуальні проблеми реформування дошкільної та початкової освіти України у контексті євроінтеграційних процесів»*. Рівне, 2019. С.33-35.
5. Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур; за заг. ред. Г. В. Сухорукової. Київ : Видавничий Дім Слово, 2014. 376 с.
6. Іванова Н.В. Педагогіка Фрідріха Фребеля і сучасний український освітній простір дошкілля: інтерпретація смислів. *Виклики та парадокси соціальної взаємодії в постмодерному світі: лінгвістичний та психологічний аспекти*. I Міжнародна науково-практична конференція. 11-12 квітня 2019. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки. С.249-253.
7. Інтегрування педагогічних ідей Фрідріха Фребеля : від класики до інновації. Методичні аспекти підготовки фахівців дошкільної освіти : навчально-методичний посібник / уклад. Н. Іванова, С. Боярчук, А. Бубін, М. Замелюк, С. Міліщук, Д. Стасюк, А. Циплюк. К.: Видавничий Дім «Слово». 2020. 164 с.

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРА ПРАВА

Буйницька М. М.

*аспірантка кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної академії
м. Харків, Україна*

ДО магістра права на сучасному етапі розвитку професійної діяльності висуваються вимоги швидко орієнтуватися в правовому регулюванні суспільних відносин і вирішувати конкретні (відповідні до юридичної практики) питання в правовому полі, бути в курсі змін нормативно-правової бази державного і міжнародного рівня, ініціювати зміни в праві відповідні до зміни умов суспільного життя тощо. Комплексність завдань вимагає від правознавця здатності до постійного самовдосконалення, що не може здійснюватися без його готовності до самоорганізації власної діяльності, спрямованої на самоосвіту. Така готовність має формуватися ще під час його навчання в закладі вищої освіти і сприйматися представником цієї важливої професійної діяльності як імперативна вимога.